

DŽEK KERUAK NA PUTU

Prevela
Tatjana Bižić

■ Laguna ■

Naslov originala

Jack Kerouac

ON THE ROAD

Copyright © 1955, 1957 by Jack Kerouac

Copyright renewed by Stella Kerouac, 1983

Copyright renewed by Stella Kerouac and Jan Kerouac, 1985

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

NAPUTU

Sadržaj

NA PUTU	9
En Čarters, Pogovor	411
Dodatna literatura	443

PRVI DEO

1

Dina sam upoznao ubrzo pošto sam se rastao sa ženom. Samo što sam bio prezdravio posle teške bolesti, o kojoj neću ni da govorim, reći ću samo da je imala veze s mučnim i napornim rastajanjem i s tim što sam se osećao kao da je u meni sve mrtvo. Uz Dina Morijartija počinje jedan deo mog života koji bi se mogao nazvati životom na putu. Pre toga sam često sanjao o tome da pođem na Zapad i vidim zemlju, ali uvek je sve ostajalo na nekim mlakim planovima, nikako da krenem. Din je savršen čovek za put jer je doslovno rođen na putu, kad su mu roditelji 1926. pošli jednom matorom krtijom u Los Anđeles i taman su prolazili kroz Solt Lejk Siti. Najpre mi je o njemu pričao Čed King, i pokazao mi je neka pisma koja mu je Din pisao iz popravilišta u Nju Meksiku. Pisma su me strahovito zainteresovala, jer je u njima Din tako naivno i umiljato molio Čeda da ga nauči svemu što zna o Ničeju i svim onim čarobnim intelektualnim pitanjima u koja je Čed bio toliko upućen. U jednom trenutku smo Karlo i ja razgovarali o njegovim pismima pitajući se hoćemo li ikada upoznati tog čudnog Dina Morijartija.

Sve je to bilo odavno, kad on uopšte nije bio takav kao što je danas, kad je bio klinac iz ćorke, obavijen velom tajne. Zatim nam je stigla vest da je Din izašao iz popravilišta i da prvi put u životu dolazi u Njujork; čuli smo i da se upravo oženio nekom curom po imenu Merilu.

Jednog dana sam se motao po univerzitetskom krugu s Čedom i Timom Grejem i oni mi rekoše da se Din smestio u nekoj polulegalnoj rupi bez tople vode u Istočnom, španskom Harlemu. Stigao je upravo sinoć u Njujork prvi put, s tom svojom divnom malom cicom Merilu; sišli su s *Grejhaundovog* busa u Pedesetoj ulici, obišli oko prvog ćoška u potrazi za nekim mestom gde će da jedu i ušli pravo *Kod Hektora*, i sve od tada je Hektorova kafeterija bila i ostala za Dina veliki simbol Njujorka.

Pljunuli su lovu za divne velike kolače s glazurom i princes-krofne, a Din je sve vreme pričao Merilu priče u stilu: „Evo nas sad, dušice, u Njujorku, i mada ti nisam pričao baš sve o čemu sam razmišljao dok smo prelazili Misuri, a posebno u onom trenutku kada smo prolazili pored popravilišta u Bunvilu, što me je podsetilo da sam i sam imao problem zbog koga sam bio u zatvoru, apsolutno je neophodno da sada odložimo sve one zaostatke koji se tiču naših ljubavnih pitanja i da smesta počnemo da osmišljavamo konkretne, operativne životne planove...“, i tako dalje, u tom svom stilu iz tih ranih dana.

Otišao sam s momcima do te njegove rupe i Din nam je otvorio u šorcu. Merilu je skočila s kauča; Din je poslao zvaničnog stanara stana u kuhinju, verovatno da napravi kafu, dok je sam nastavio da obrazlaže svoje ljubavne probleme, jer seks je za njega bio jedino važno i sveto u životu, bez obzira na to što je morao da pljuje krv i znoj da bi zaradio za život, i tako dalje. Videlo se to po tome kako je stajao

klimajući glavom, stalno oborenog pogleda, klimajući kao mladi bokser kad mu trener daje uputstva, zbog čega bi čovek pomislio da Din pažljivo sluša svaku reč koja mu je rečena, ubacujući, dok sluša, na hiljade dadada i tako je, tako je. Prema prvom utisku koji sam stekao, Din me je podsetio na Džina Otrija iz mladosti – vitak, uskih kukova, plavook, s autentičnim akcentom Oklahome – heroj dugih zulufa sa snegovitog Zapada. U stvari je samo radio na ranču Eda Vola u Koloradu pre nego što se oženio s Merilu i došao na Istok. Merilu je bila lepuškasta plavuša s raskošnim uvojcima, poput mora zlatne kose, i sedela je na kauču opustivši ruke u krilu, netremice razrogačivši zamagljene plave oči provincijalke koja se zatekla u jednom stanu u zlom sivom Njujorku o kome je slušala tamo na Zapadu, čekala je, kao tankovijasta modiljanijevska nadrealistička žena u nekoj ozbiljnoj sobi. Osim što je bila slatka curica, međutim, Merilu je bila užasno glupa i sposobna da uradi stvarno grozne stvari. Te noći smo svi cugali pivo, zezali se i pričali do zore, a ujutru, dok smo u sivoj svetlosti sumornog dana otupelo sedeli i pušili opuške iz piksli, Din je odjednom nervozno ustao, prohodao gore-dole po sobi razmišljajući, i odlučio da treba da natera Merilu da napravi doručak i pomete pod. „Drugim rečima, dušice, moramo da stanemo na loptu, eto to ti govorim, inače će to biti čisto osciliranje i nedostatak istinske svesti o kristalizaciji naših planova.“ Tada sam otišao.

Sledeće nedelje Din je u poverenju rekao Čedu Kingu da apsolutno mora od njega da nauči kako se piše; Čed mu je rekao da sam pisac ja i da kod mene treba da dođe po savet. U međuvremenu je Din dobio posao na jednom parkingu, posvađao se s Merilu u stanu u Hobokenu gde su se bili preselili – sam bog zna zbog čega su otišli tamo – a ona se toliko naljutila i pokazalo se da je toliko osvetoljubiva da je podnela

policiji nekakvu lažnu, histerično napumpanu, ludačku prijavu, pa je Din morao da zapali iz Hobokena i nije imao gde da živi. Došao je pravo u Paterson u Nju Džerziju, gde sam ja živeo kod tetke, i te noći dok sam učio neko mi je kucnuo na vrata, i eto ti Dina, sve se klanja, ponizno se premešta s noge na nogu u mračnom hodniku i kaže: „Zdravo, zdravo, sećaš me se, ja sam Din Morijarti. Došao sam da te zamolim da mi pokažeš kako se piše.“

„A gde je Merilu?“, upitao sam, a Din mi je rekao da je ona izgleda kurvanjem skrpila nešto malo para i vratila se u Denver – „kurvetina!“ Izašli smo na pivo jer nismo mogli slobodno da razgovaramo pred mojom tetkom, koja je u dnevnoj sobi čitala novine. Tetka je Dina samo pogledala i zaključila da je ludak.

U kaficu sam rekao Dinu: „Pobogu, čoveče, znam da nisi došao kod mene samo zato što hoćeš da budeš pisac, a na kraju krajeva, šta ti ja uopšte znam o tome osim da na pisanje moraš da budeš navučen kô na benzedrin.“ A on je rekao: „Da, naravno, znam tačno šta hoćeš da kažeš, već sam u stvari razmišljao o svim tim problemima, ali ono što ja hoću to je realizacija onih faktora koji, ako čovek zavisi od Šopenhauerove dihotomije kada je reč o bilo kakvom unutrašnjem ostvarenju...“ i tako dalje u tom fazonu. Ništa ga nisam shvatao šta priča, a nije ni on sam sebe. U to vreme stvarno nije imao pojma o čemu govori; što će reći, bio je klinac iz ćorke, sav napaljen na mogućnost da postane pravi intelektualac, dopadalo mu se da govori u tom tonu i služi se rečima, samo nasumice nabacanim, koje je čuo od „pravih intelektualaca“ – iako, pazite, u drugim stvarima uopšte nije bio toliko naivan i dovoljno mu je bilo da provede svega nekoliko meseci s Karlom Marksom pa da potpuno ovlađa pojmovima i žargonom. Bez obzira na to, nas dvojica

smo se razumeli na nekim drugim nivoima ludila, pa sam mu rekao da može da stanuje kod mene dok ne nađe neki posao, a osim toga smo se dogovorili da jednom pođemo i proputujemo Zapad. Bilo je to u zimu 1947.

Jedne večeri kad je Din došao da večera kod mene – tada je već dobio posao na onom parkiralištu u Njujorku – nadvio mi se preko ramena dok sam ja brzo kucao na mašini i rekao: „Hajde, čoveče, završavaj to brže, one cure nas neće čekati.“

„Čekaj samo minut, odmah ti se posvećujem čim završim ovo poglavlje“, rekao sam, i to mi je ispalo jedno od najboljih poglavlja u knjizi. Onda sam se obukao pa smo otprašili u Njujork da upoznamo neke cure. Dok smo busom prolazili kroz onaj čudni fosforescentni vakuum u Linkolnovom tunelu, zbili smo se jedan uz drugoga i uzbuđeno mlatarali rukama, i pričali, i vikali, i mene je počinjalo da hvata isto kao i Dina. Din je bio prosto klinac strahovito ushićen životom, i mada je bio šarlatan i blefer, blefirao je samo zato što je toliko želeo da živi i da se muva među ljudima koji inače na njega ne bi obraćali pažnju. Blefirao je i mene i ja sam to znao (zbog sobe i klope, i da bih ga naučio da piše, itd.), a i on je znao da ja znam (to je bio temelj našeg drugarstva), ali mi nije smetalo i sasvim smo se lepo slagali – bez kamčenja, bez podmirivanja tuđih potreba; pažljivo smo se kretali jedan oko drugog kao ljudi koji su tek sklopili dirljivo novo prijateljstvo. Učio sam od njega verovatno isto koliko i on od mene. Što se mog pisanja tiče, rekao mi je: „Samo napred, sve što radiš je sjajno.“ Virio mi je preko ramena dok sam pisao priče i vikao: „Bravo! To je to! Opa, čoveče!“, i: „Fiju!“, i brisao je lice maramicom. „Čoveče, hej, toliko toga ima da se uradi, toliko da se napiše! Kako uopšte da počneš da sve to zapisuješ bez modifikovanih ograda i svih onih prekomernih preokupacija kao što su književne inhibicije i gramatički strahovi...“

„Tako je, čoveče, sad govoriš ono pravo.“ I video sam nekakvo sveto obasjanje koje je sevalo iz njegovog uzbude-
nja i njegovih vizija, koje je opisivao izlivajući takve tirade
da su se ljudi po autobusima okretali da vide tog „živčanog
ludaka“. Na Zapadu je Din trećinu vremena provodio na
bilijaru, trećinu u zatvoru, a trećinu u biblioteci. Viđali su
ga kako sav oduševljen juri ulicama gologlav usred zime i
vuče knjige u bilijarsku salu ili se pentra s njima uz drveće
pa u potkrovlje kod ortaka, gde je ostajao danima čitajući i
krijući se od zakona.

Otišli smo u Njujork – zaboravio sam kakva je tačno bila
situacija, nešto s neke dve obojene devojke – devojaka tamo
nije bilo; trebalo je da se nađu s njim u jednom restorančiću,
ali se nisu pojavile. Otišli smo na njegov parking, gde je imao
ponešto da obavi – da se presvuče u baraci na kraju parkinga,
da se malo licne pred napuklim ogledalom i tako to, pa smo
pošli. Te noći se Din upoznao s Karlom Marksom. Nešto
strahovito krupno se desilo kad se Din upoznao s Karlom
Marksom. Oštroumni kakvi su obojica bili, ukapirali su se
u tren oka. Srela su se dva para prodornih očiju, sveti blefer
blistavog duha i žalostivi poetični blefer mračnog duha –
Karlo Marks je bio takav. Od tada sam slabo viđao Dina i
pomalo mi je bilo žao zbog toga. Njihova energija stopila se
već u prvom zamahu, ja sam u poređenju s njima bio truntav,
nisam mogao da držim korak. Čitav ludački vrtlog koji će
uslediti pokrenuo se baš tada; taj vrtlog će sve moje prijatelje i
ono što mi je preostalo od porodice zakovitlati u jednom veli-
kom oblaku prašine iznad Američke noći. Karlo mu je pričao
o Starom Biku Liju, Elmeru Haselu, o Džejn: Li je u Teksasu
gajio travu, Hasel je robijao na ostrvu Rajkers, a Džejn je, s
kćerčicom u naručju, lutala kroz benzedrinske halucinacije

po Tajms skveru dok nije završila u Belvjuu. Din je Karlu pričao o nekim nepoznatim ljudima sa Zapada, kao što je Tomi Snark, hromi varalica na bilijaru i kartama i dobroćudni čudak. Pričao mu je o Roju Džonsonu, o Velikom Edu Dankelu, o svojim drugarima iz detinjstva, ortacima s ulice, svojim bezbrojnim devojkama, o orgijama na žurkama, pornografskim slikama, o svojim herojima, heroinama i avanturama. Jurili su zajedno ulicom i u sve se unosili u tom svom fazonu koji su imali u početku, i koji će kasnije postati mnogo tužniji, perceptivno izoštrljeniji i prazniji, ali tada su plesali ulicom kao dva vatrena zaludenika životom, a ja sam se gegao za njima, kao što se celog života gegam za ljudima koji me zanimaju, jer za mene postoje jedino ljudi koji su ludi, ludi za životom, za razgovorom, ludi od želje da budu spase-ni, željni svega istovremeno, ljudi koji nikada neće zevnuti ni reći nešto banalno, već koji gore, gore, gore kao fantastični vatromet i rasprskavaju se kao pauci preko zvezda, a u sredini prsne modra svetlost i svi zadivljeno viknu: „Uuuu!“ Kako su ono takve mlade ljude zvali u Geteovoj Nemačkoj? U žarkoj želji da nauči da piše kao Karlo, Din ga je pre svega ostalog saletao širokom zaljubljeničkom dušom kakvu može da ima samo jedan blefer. „Daj, Karlo, pusti *mene* da kažem – evo šta ti *ja* govorim...“ Nisam ih video oko dve nedelje, a oni su za to vreme iskovali svoje drugarstvo do neslučenih razmera, do celodnevni i celonoćnih razgovora.

Zatim je granulo proleće, vreme putovanja, i svi su se iz naše rasute družine spremali da pođu na ovakav ili onakav put. Ja sam vredno radio na svom romanu, a kada sam stigao do pola i otišao s tetkom na Jug da obiđemo mog brata Roka, bio sam posle toga spreman da prvi put u životu proputujem Zapad.

Din je već bio otišao. Karlo i ja smo ga ispratili s *Grejhaundove* stanice u Trideset četvrtoj ulici. Tamo su na spratu imali kabinu u kojoj ste mogli da se uslikate za četvrt dolara. Karlo je skinuo naočari i ispao je opako. Din se uslikao iz profila, gledao je stidljivo preko ramena. Ja sam, na svojoj slici iz anfasa, izgledao kao tridesetogodišnji Italijan spreman da ubije svakog ko bi rekao nešto protiv njegove majke. Tu sliku su Din i Karlo uredno prepolovili žiletom i obojica su stavili po jednu polovinu da je čuvaju u novčaniku. Din je za veliki povratak u Denver obukao pravo zapadnjačko poslovno odelo; završio je bio svoju prvu šljaku u Njujorku. Kažem šljaku, ali Din je stvarno radio na parkiralištu kao konj. Najfantastičniji čuvar parkirališta na svetu, Din je umeo brzinom od šezdeset na sat u rikverc da uparkira kola u knap prostor i zaustavi se branikom uz sam zid, iskoči, protrči između branika, uskoči u druga kola, proveze ih u polukrugu kroz sasvim tesan prostor brzinom od sedamdeset na sat, utera ih u rikverc na mesto gde pasuju u milimetar, hop, đipne iz kola tako da lepo vidite kako su poskočila kad je izleteo napolje, zatim stigne do parking-kućice brzinom sprinterskog šampiona, da potvrdi o parkiranju, uskoči u novopristigla kola još i pre nego što je čovek iz njih sasvim izašao, bukvalno se u skoku provuče ispod njega kad je taman zakoračio napolje, jurne kolima ostavivši otvorena vrata da lepeću, dohujuje do sledećeg slobodnog mesta, skrene, utera ih, zakoči, iskoči, otrči; radi tako bez pauze osam sati svake noći, u večernjem špicu i špicu posle predstava, u zamašćenim klošarskim pantalonama, dronjavoj jakni s krznenom postavom i otrcanim patikama s odlepljenim đonom. Sad je kupio sebi novo odelo u kome će se vratiti kući, teget, na tanke pruge, s prslukom i sve već kako ide – jedanaest dolara na Trećoj aveniji, sat na lancu u džepu, i

pisaću mašinu na kojoj će početi da piše u jednom pansionu u Denveru čim bude u njemu dobio posao. Oprostili smo se uz pasulj s viršlama u *Rajkersu* u Sedmoj aveniji, a onda je Din ušao u bus na kome je pisalo Čikago i odjurio u noć. Ode tako naš kauboj. Obećao sam sebi da ću i ja za njim čim proleće stvarno grane i izbudi zemlju.

Tako je zaista počeo čitav moj doživljaj na putu, a sve ono što je usledilo suviše je fantastično da bi ostalo neispričano.

Da, nisam ja želeo da bolje upoznam Dina samo zbog toga što sam pisac i što su mi potrebna nova iskustva, pa ni zato što je moj život oko faksa i studentskog doma zatvorio krug i postao jalov, nego zato što me je, nekako uprkos tome što smo bili toliko različite ličnosti, on podsećao na brata koga sam možda nekad davno izgubio; sam pogled na njegovu napaćeno koščato lice s dugim zaliscima i napregnute mišiće na znojavom vratu vraćao mi je uspomene na dečastvo provedeno po onim ogromnim buradima za bojadisanje i mirnim zalivčićima uz reku u Patersonu i Pasejiku. Prljava radna odeća stajala mu je tako otmeno kao da se nikako ne može kupiti bolje odelo čak ni krojeno po meri, nego se samo može zaslužiti od Prirodnog krojača prirodne radosti, kao što je to Din zaslužio svojim naporima. U njegovom uzbuđenom govoru ponovo sam čuo glasove svojih starih drugara i braće pod mostom, među motociklima, uz komšijske konopce s opranim rubljem i po sanjivim pragovima na kojima su po podne klinci svirali gitare dok su im starija braća radila u fabrikama. Svi ostali moji sadašnji prijatelji bili su ili „intelektualci“ – Čed Ničanski Antropolog, Karlo Marks i njegov otkaćeni nadrealistički način govora spuštenim glasom i uz ozbiljan, netremični pogled, Stari Bik Li sa svojim rastezanjem, kritički raspoložen prema svemu – ili kriminalci u potaji, kao Elmer Hasel s onim svojim

hipsterskim podrugljivim osmehom; Džejn Li isto tako, ispružena na istočnjačkom prekrivaču na svom kauču ušmrkuje sa stranice *Njujorkera*. Ali Dinova inteligencija je bila u svemu isto tako formalna, blistava i potpuna, samo nije bila dosadna kao kod intelektualaca, a „kriminalno“ u njemu nije bilo nešto potajničko i podrugljivo, bilo je to raspojasano prštanje američke radosti uz razdragane usklrike; bilo je to zapadnjaštvo, vetar zapadnjak, oda sa Zapadnih ravnica, nešto novo, odavno proročeno, odavno iščekivano (Din je samo krao kola da bi se vozikao iz zezanja). Osim toga, svi moji prijatelji iz Njujorka nalazili su se u negativnoj, košmarnoj poziciji odbacivanja društva, za šta su davali istrošene knjiške, političke ili psihoanalitičarske razloge, dok je Din kroz društvo samo jurcao, gladan hleba i ljubavi; njemu je sve bilo svejedno „dok mogu da se dočepam one mačkice i onog slatkiša među njenim nogama, drugar“ i „dok imamo šta da *klopamo*, sine, jes' čuo? *Gladan sam, krepavam*, ajmo *odmah* nešto da *jedemo!*“ – te bismo odjurili da *jedemo*, „jer ti je to deo u životu“, kao što govoraše Propovednik.

Sunčev saplemenik sa Zapada, Din. Iako me je tetka upozoravala da će me on uvaliti u nevolje, ja sam čuo jedan novi zov, video jedan novi horizont i, mlad kakav sam bio, verovao sam u to; a poneka nevolja tu i tamo, ili čak i to što će me Din na kraju odbaciti kao druga, ostaviti me, kasnije, glasnog na ulici, bolesnog u postelji – kakve je to imalo veze? Bio sam mlad pisac i želeo sam da uzletim.

Znao sam da će negde usput tu biti devojaka, vizija, svega; negde usput, u ruku će mi biti stavljen biser.

2

U julu 1947, pošto sam uštedeo pedesetak dolara od pomoći veteranima, bio sam spreman da pođem na Zapadnu obalu. Moj prijatelj Remi Bonker pisao mi je iz San Franciska da bi trebalo da dođem i isplovim s njim na jednom linijskom prekookeanskom brodu koji polazi na turu oko sveta. Kleo se da može da me ubaci da radim u mašinskom odeljenju. Otpisao sam mu da bih bio zadovoljan i na nekom starom teretnjaku samo ako bih mogao da odradim dva-tri dugačka prekopacifička putovanja i vratim se s dovoljno novca da se izdržavam, stanujući kod tetke, dok ne završim knjigu. Na to mi je rekao da ima gajbu u Mil Sitiju i da ću tamo imati vremena da pišem koliko god hoću dok budemo prolazili kroz neizbežne peripetije pre nego što uhvatimo brod. Živeo je s nekom curom koja se zvala Li En; kazao mi je da Li En divno kuva i da će sve prosto prštati kad se ona lati posla. Remi mi je bio stari drug iz srednje škole, Francuz koji je odrastao u Parizu, pravi ludak – tad još nisam ni znao koliko je stvarno lud. Očekivao je da dođem za deset dana. Tetka je potpuno podržavala moj put na Zapad; rekla je da će mi dobro doći,

čitave zime sam previše radio i suviše bio zatvoren u kući; nije mi prigovarala čak ni kad sam joj rekao da ću morati malo i da stopiram. Zahtevala je jedino da se vratim zdrav i čitav. Tako sam jednog jutra poslednji put složio udobnu kućnu posteljinu, ostavio svoj veliki polurukopis na pisaćem stolu i pošao, s platnenom torbom u koju sam popakovao nekoliko najosnovnijih stvari, zaputio se ka Tihom okeanu s pedeset dolara u džepu.

Mesecima sam u Patersonu proučavao karte Amerike, čak sam i čitao knjige o prvim doseljenicima i uživao u toponimima kao što su Plat i Simaron i slično, a na auto-karti je bila ucrtana jedna dugačka crvena linija koja se zvala magistrala šest i vodila je od vrha Kejp Koda pravo do Ilija u Nevadi pa se spuštala do Los Anđelesa. Treba samo da ostanem na Šestici sve do Ilija, rekao sam sebi i pošao, pun samopouzdanja. Da bih izašao na šesticu, morao sam da dođem do Medvede planine. Pun snova o svemu što ću raditi u Čikagu, u Denveru, i napokon u San Francisku, pošao sam podzemnom železnicom sa Sedme avenije sve do kraja linije u Dvesta četrdeset drugoj ulici, a odatle trolejbusom do Jonkersa; u centru Jonkersa prešao sam na trolejbus ka periferiji, kojim sam stigao do kraja grada, uz istočnu obalu Hadsona. Ako bacite ružu u Hadson na njegovom tajanstvenom izvoru u Adirondaku, pomislite na sva mesta kroz koja protiče na svom večnom putu do mora – pomislite na divnu dolinu Hadsona. Pošao sam da se penjem uz planinu. Tu i tamo bih ustopirao ponekoga, i tako sam stigao do mosta Bermauntin, kao što sam i želeo. Preko tog mosta put je prelazio Hadson dolazeći iz Nove Engleske. Kad su me kola koja su me povezla ostavila tu, počelo je da lije kao iz kabla. Lilo je gorostasno. Magistrala šest prelazila je preko reke, obilazila oko kružnog toka i nestajala u divljini. Ne samo da nije

bilo nikakvog saobraćaja nego nisam imao ni zaklona pred kišom koja se slivala u bujicama. Morao sam da utrčim pod neke borove da se malo zaklonim, ali mi to nije pomoglo; počeo sam da vičem i psujem i lupam se po glavi jer sam bio takva budala. Nalazio sam se šezdeset kilometara severno od Njujorka; celim putem uz planinu brinuo sam se zbog te činjenice da na ovaj veliki dan kad moje putovanje počinje sve vreme idem na sever umesto na toliko žuđeni zapad. Sad sam se zaglibio na najsevernijoj tački. Pretrčao sam oko pola kilometra do jedne napuštene benzinske stanice u simpatičnom engleskom stilu, pa sam stajao pod strehom s koje se slivala voda. Visoko nad mojom glavom silna, čupava Medveđa planina orila se od grmljavine koja mi je uterivala strah u kosti. Ništa nisam video sem zamagljenog drveća i sumorne divljine koja se pela ka nebesima. „Šta kog đavola ja radim ovde?“, proklinjao sam, vapeći za Čikagom. „Oni se sad ludo provode, rade ovo i ono, a ja nisam tamo, kad ću stići tamo?!“ – i tako dalje. Konačno su se pored puste benzinske pumpe ipak zaustavila jedna kola; u njima su bili jedan muškarac i dve žene, zastali su da pogledaju kartu. Bez oklevanja sam prišao kolima, gestikulirajući i pokazujući na kišu; troje ljudi u kolima je malo provećalo; izgledao sam kao manijak, naravno, mokre kose i promoćene obuće. Obuo sam bio, kakva sam prokleta budala, pletene meksikanske mokasine, to je propuštalo vodu kao sito, nikako nije bilo obuća za kišnu američku noć, noć na otvorenom putu. Ljudi su me, međutim, primili i povezli dalje na sever, do Njuber-ga, što sam prihvatio kao bolju mogućnost nego da celu noć ostanem zarobljen na Medveđoj planini. „Osim toga“, rekao mi je čovek, „šesticom ne prolazi nikakav saobraćaj. Ako hoćeš da ideš u Čikago, bolje da prođeš kroz Holandov tunel u Njujork, pa da pođeš prema Pittsburgu.“ Znao sam da je u

pravu. Zeznuo me je moj san, ta glupa ideja koju sam smislio u fotelji uz ognjište, da bi bilo divno pratiti jednu crvenu liniju kroz Ameriku umesto isprobati razne staze i puteve.

U Njobergu je kiša prestala. Sišao sam do reke i morao sam da se vratim u Njujork autobusom kojim se delegacija učiteljica vraćala s vikenda u planini – blabla, trućtruć, a ja sve vreme psujem, straćio sam novac, govorim sebi, hteo sam na zapad, a evo gde se ceo dan i parče noći vozam tamo-amo, sverno pa južno, kao kad nešto nikako neće da ti krene. Zakleo sam se da ću sutra biti u Čikagu, a da bih to sasvim sigurno postigao, seo sam na autobus za Čikago i dao za kartu gotovo sav novac koji sam imao, ali me nije bilo nimalo briga, samo ako ću sutra sigurno biti u Čikagu.

3

Bilo je to sasvim obično putovanje autobusom, bebe su plakale, sunce je pržilo, svet ulazio na stanicama u sve jednom za drugim pensilvanijskom mestašcetu, sve dok nismo izašli u ravnice Ohaja i stvarno dali gas gore do Aštabjule, pa pravo preko Indijane kroz noć. U Čikago sam stigao ranom zorom, uzeo sobu u hostelu Hrišćanske omladine i otišao u krevet gotovo bez dolara u džepu. Čikago sam istražio pošto sam pošteno prespavao dan.

Vetar s jezera Mičigen, džez u Lupu, duge šetnje oko Saut Halsteda i Nort Klarka i jedna duga šetnja, posle ponoći, u džungle, na kojoj me je kao sumnjivog tipa pratio policijski auto. U to vreme, 1947, za džezom se ludovalo po čitavoj Americi. Džezeri u Lupu su prašili, ali nekako kao umorno, jer džez se nalazio negde između ere Čarlija Parkera iz doba kad je snimio *Ornitologiju* i jedne nove ere koja će započeti s Majlsom Dejvisom. I dok sam sedeo i slušao taj zvuk noći, čiji je simbol džez postao za sve nas, razmišljao sam o svim svojim prijateljima, s kraja na kraj zemlje, i o tome kako su svi oni u stvari u jednom ogromnom zajedničkom

dvorištu po kome jurcaju u grozničavom nemiru. Sutradan posle podne pošao sam na Zapad, prvi put u životu. Bilo je toplo, divan dan za stopiranje. Da bih se izbavio iz nesnosne zamršenosti čikaškog saobraćaja, autobusom sam otišao do Džolijeta u Ilinoisu, prošao pored džolijetskog zatvora, kroz oronule i lisnate ulice gradića, pa čim sam izašao iz njega, posadio se pokraj puta i pružio palac. Ceo put od Njujorka do Džolijeta prešao sam busom i potrošio sam više od polovine novca koji sam imao.

Prvi me je povezao kamion s crvenom zastavicom koja je upozoravala na njegov tovar dinamita; posle četrdeset pet kilometara kroz zelena prostranstva Ilinoisa pokazao mi je gde se magistrala šest, kojom smo mi išli, seče s magistralom šezdeset šest, a zatim obe nestaju u nekim neizmernim daljinama ka zapadu. Negde oko tri posle podne, nakon pite od jabuka sa sladoledom u jednom kiosku pored puta, stala mi je malim kupeom neka žena. U naletu radosti pojurio sam za kolima, ali žena je bila sredovečna, imala je sinove mojih godina, i želela je u stvari da joj neko pomogne da vozi do Ajove. Oduševio sam se. Ajova! To nije tako daleko od Denvera, a kad budem stigao do Denvera, moći ću da se opustim. Ona je vozila prva dva-tri sata, u jednom trenutku je po svaku cenu htela da obidemo neku staru crkvu, kao da smo turisti, a onda sam ja preuzeo volan, i mada nisam neki naročit vozač, vozio sam preko preostalog dela Ilinoisa ravno do Devenporta u Ajovi, preko Rok Ajlenda. Tu sam prvi put u životu video Misisipi, reku koju sam toliko voleo, usahlu u letnjoj omami, s niskim vodostajem i snažnim ustajalim vonjem sirovog tela same Amerike, koju zapljuje. Rok Ajlend – železničke šine, barake, centar grada je njegov sasvim mali deo; zatim preko mosta u Devenport, isti takav gradić, pod toplim suncem Srednjeg zapada sav

miriše na piljevinu. Odatle je gospođa koja me je povezla morala jednim drugim putem da produži do svog gradića u Ajovi, a ja sam izašao.

Sunce je bilo na zalasku. Pošao sam, posle dva-tri hladna piva, ka periferiji gradića, i bilo je to podugačko pešačenje. Muškarci su se vraćali kući s posla, nosili su železničarske šapke, bejzbol kačkete, najraznoražnije kape, kao po svim gradovima po završetku radnog vremena. Jedan me je povezao uzbrdo i ostavio me na pustoj raskrsnici na samoj ivici prerije. Bilo je to prekrasno mesto. Tuda nije prolazilo ništa sem seljačkih kola; seljaci bi me sumnjičavo pogledali, kola bi otandrkala dalje, krave su se vraćale kući. Nijednog kamiona da naiđe. Projurila su dva-tri automobila. Naišao je i jedan klinac u oldtajmeru, marama je lepršala za njim. Sunce je zašlo, a ja sam ostao da stojim u modrom mraku. Sad sam se već bojao. Nije bilo nikakvih svetala van grada u Ajovi; za minut niko neće moći da me vidi. Srećom, neki čovek koji se vraćao u Devenport povezao me je nazad dole, ali tako sam se opet našao na polaznoj tački.

Otišao sam na autobusku stanicu da tamo sednem i razmislim. Ponovo sam pojeo pitu od jabuka sa sladoledom, gotovo ništa drugo nisam ni jeo celim putem; znao sam da je to hranljivo, a bilo je, naravno, i ukusno. Rešio sam da se kockam. Pošto sam pola sata proveo gledajući jednu konobaricu u staničnom kafeu, seo sam u centru Devenporta na autobus i otišao do periferije, samo ovog puta do benzinskih pumpi. Tuda su tutnjali veliki kamioni, zuuum, za dva minuta jedan je zakočio i stao mi. Pritrčao sam mu klikćući u duši. A kakav je samo bio vozač – ogromni, krupni, otvrdli kamiondžija s izbuljenim očima i hrapavim glasom, koji je po svemu treskao što dlanom što nogom i terao je svoju mašinu ne obraćajući na mene gotovo nikakvu pažnju.

Tako sam mogao malo da odahnem umornom dušom, jer je jedna od najgorih muka kad autostopiraš to što moraš da razgovaraš sa silnim ljudima, da se trudiš da ne pomisle kako su pogrešili što su te povezli, čak i da ih maltene zabavljaš, a sve je to veliki napor kad putuješ i nemaš nameru da usput spavaš po hotelima. Taj tip je samo urlao da nadviče brujanje motora, i bilo je dovoljno da i ja samo odgovaram urlajući, i tako smo bili opušteni. Tip je terao pravo do Ajova Sitiya urlajući mi najsmešnije priče o tome kako zaobiđe zakon u svakom gradu u kome su ograničenja brzine nefer i stalno je ponavljao: „Mogu da se ubrišu ti šugavi panduri, *moje* dupe neće potprašivati!“ Taman kad smo ulazili u Ajova Siti, video je iza nas drugi kamion, a on je morao tu da se odvoji na drugu stranu, pa je zato ablendovao tom drugom kamiondžiji i usporio je da mogu da iskočim, što sam i uradio, iskočio sam s torbom, a drugi kamion je prihvatio razmenu, stao mi, i opet sam se u tren oka našao u velikoj visokoj kabini, spreman za vožnju stotinu kilometara kroz noć, i bio sam srećan! Novi kamiondžija je bio ludak kao i onaj prethodni i isto se toliko dernjao, a ja sam mogao da se zavalim i da se vozim i ništa više. Sad sam već video Denver kako izniče preda mnom kao Obećana zemlja, tamo u daljini pod zvezdama, preko prerija Ajove i ravnica Nebraske, a iza njega sam video još moćniju viziju San Franciska, kao drago kamenje u noći. Tip je pritiskao papučicu za gas i pričao priče jedno dva sata, pa je onda, u jednom mestašcetu u Ajovi gde će nekoliko godina kasnije policija zaustaviti Dina i mene pod sumnjom da se vozimo ukradenim kadilakom, stao da odspava nekoliko sati na sedištu. Spavao sam i ja, i malo sam prošetao uz samotne zidove od cigle obasjane jedinom jedinom uličnom svetiljkom, dok je prerija zamišljeno

ćutala na kraju svake uličice, a miris kukuruza širio se kao rosa kroz noć.

U zoru se kamiondžija trgnuo iz sna. Hujali smo dalje i sat kasnije nad zelenim kukuruznim poljima zavijorio se dim iz De Mojna. Čovek je sad morao da doručkuje i hteo je to da uradi natenane, zato sam ja nastavio pravo u De Mojn, do tamo je bilo još šest kilometara, ustopirao sam neka dva momka koja su studirala na Univerzitetu Ajove; i bilo mi je čudno da ih slušam kako razgovaraju o ispitima dok sam sedeo u njihovim ganc-novim udobnim kolima, koja su glatko uklizila u grad. Sad sam želeo da prespavam ceo dan. Otišao sam do hostela Hrišćanske omladine da uzmem sobu; nisu imali nijednu slobodnu, pa sam instinktivno odlunjabo do pruge – mnogo koloseka prolazi kroz De Mojn – i na kraju završio u jednom hotelu, pored depoa za lokomotive, koji je ličio na neku staru sumornu gostionicu u Ravnicama i tu sam prespavao čitav dan u velikom, čistom, tvrdom, belom krevetu s nepristojnim porukama urezanim u zid pored mog jastuka i ishabanim žutim roletnama navučenim preko zadimljene slike depoa. Probudio sam se kad je sunce crvenelo; bio je to jedinstven trenutak koji sam upamtio, najčudnovatije magnovenje kad nisam znao ko sam – nalazio sam se daleko od kuće, opsednut putovanjem i umoran od njega, u jeftinoj hotelskoj sobi koju nikad pre nisam video, slušao sam šištanje pare napolju, škripu starog drveta u hotelu, korake na spratu iznad, sve te tužne zvuke, gledao sam visoku ispucalu tavanicu, i na petnaestak čudnih sekundi stvarno pojma nisam imao ko sam. Nisam se uplašio; prosto sam bio neko drugi, neki neznanač, a čitav moj život je bio utvarni život duha. Prešao sam pola Amerike i nalazio sam se na razdelnici između Istoka moje mladosti i

Zapada moje budućnosti, možda se zato to desilo tu i tada, to čudno crveno popodne.

Ali morao sam da pođem dalje i prestanem da kukam, zato sam uzeo torbu, rekao doviđenja starom hotelskom upravitelju koji je sedeo pored svoje pljuvaonice za sažvakani duvan, pa otišao da jedem. Pojeo sam pitu od jabuka sa sladoledom – postajala je sve bolja kako sam zalazio dublje u Ajovu, pita veća, a sladoled bogatiji. Kud god sam tog popodneva pogledao po De Mojnu, svuda su bila jata prekrasnih devojaka – srednjoškolke su se vraćale kući posle časova – ali nisam imao vremena da mislim o njima; obećao sam zato sebi bal u Denveru. Karlo Marks je već bio u Denveru; tamo je bio i Din; Čed King i Tim Grej bili su tamo, to je bio njihov rodni grad; Merilu je bila tamo; pričali su mi da je tamo čitava moćna banda, u kojoj su između ostalih Rej Rolins i njegova sestra lepotica, plavojka, Bejb Rolins; dve kelnerice koje je Din poznavao – sestre Betenkort; čak je i Roland Mejdžor, moj stari drugar s koledža, takođe pisac, bio tamo. Jedva sam čekao da ih vidim i radovao sam se susretu sa svima njima. Zato sam žurno prolazio pored lepih devojaka, a najlepše devojke na svetu žive u De Mojnu.

Uz dugu padinu brda povezao me je jedan momak u neakvoj radionici na točkovima, kamionu punom alata, koji je vozio stojeći, kao neki savremeni mlekar, a na vrhu sam odmah preseo kod jednog farmera koji je sa sinom išao u Adel, tu negde u Ajovi. U tom gradiću sam se, pod velikim brestom blizu benzinske pumpe, upoznao s jednim drugim stoperom, pravim Njujorčaninom, Ircem koji je radni vek proveo uglavnom vozeći poštanski kombi i sad je pošao kod devojke u Denver, u novi život. Mislim da je bežao od nečega u Njujorku, zakona najverovatnije. Bio je pravi mladi alkos od tridesetak godina, crvenog nosa, i pod normalnim

okolnostima bi mi bio dosadan, ali sada su mi sva čula oštro stremila ka bilo kakvom drugarstvu s nekim ljudskim bićem. Imao je na sebi iznošen džemper i široke pantalone i nije nosio ništa slično torbi – samo četkicu za zube i maramice. Rekao je da bi trebalo da stopiramo zajedno. Trebalo je da kažem ne, zato što je izgledao prilično grozno kad stopira. Ipak smo ostali zajedno i neki ćutljivi čovek nas je dovezao do Stjuarta u Ajovi, a u tom gradiću smo se stvarno našli nasukani. Stajali smo ispred železničke biletarnice čekajući neki prevoz ka zapadu sve dok sunce nije zašlo, dobrih pet sati, ubijajući vreme najpre pričom o sebi, a onda je on prepričavao stare masne priče, a onda smo samo šutirali kamenčiće i blesavili se ispuštajući razne zvuke. Bilo nam je dosadno. Odlučio sam da potrošim dolar na pivo; otišli smo u stari salun u Stjuartu i popili nekoliko piva. Tu se on napio žešće nego ijedne noći kod kuće na svojoj Devetoj aveniji, pa mi je veselo urlao na uvo sve prljave snove koje je ikada sanjao u životu. Nekako mi se čak i dopao, ne zato što je bio dobar tip, kao što se posle pokazalo da jeste, nego zato što ga je sve oduševljavalo. Vratili smo se na put po mraku, i naravno da nam niko nije stao, a slabo je ko uopšte i nailazio. Tako je to išlo do tri ujutru. Proveli smo neko vreme pokušavajući da odspavamo na klupi u železničkoj biletarnici, ali telegraf je kuckao celu noć, nije dao da se zaspi, a napolju su treštale dugačke teretne kompozicije. Nismo znali kako da uskočimo na neku koja bi nam odgovarala, nikada to nismo radili; nismo znali idu li na istok ili na zapad ni kako to da otkrijemo, nismo znali koje teretne vagone, platforme ili odmrznute hladnjače da odaberemo, i tako dalje. Zato smo, kad je pred samu zoru naišao autobus za Omahu, ušli među pospale putnike – ja sam platio kartu i njemu i sebi. Zvao se Edi. Podsećao me je na mog zeta iz Bronksa. Zato

sam ga se i držao. Kao da sam uz sebe imao starog drugara, nasmejanog i dobrodušnog, s kojim mogu da se ludiram.

U zoru smo stigli u Kaunsil Blafs; gledao sam kroz prozor. Čitave zime čitao sam o velikim karavanima pokrivenih kola koja su se tu okupljala radi većanja pre nego što se prihvate puta prema Oregonu i Santa Feu; a sad su tu naravno samo ljupke prigradske kuće, i ovakve i onakve, vrag će znati kakve sve ne, izložene pogledu u depresivnoj sivoj svetlosti. Zatim Omaha i, tako mi Boga, prvi kauboj koga sam video u životu, išao je uz turobne zidove skladišta za veleprodaju mesa, u teksaskim čizmama i s pravim kaubojskim šeširom na glavi, i sasvim je ličio na nekog bitnika koji u zoru ide pored zidova od cigle na istoku, samo da nije bio tako obučen. Izašli smo iz autobusa i popeli se pravo uzbrdo, dugačko brdo koje je hiljadama godina stvarao moćni Misuri i uz koje je Omaha podignuta, izbili u otvorenu prirodu i digli prst. Jedan kratak deo puta povezao nas je imućni rančer s kaubojskim šeširom, koji nam je rekao da je dolina reke Plat veličanstvena kao dolina Nila u Egiptu, i taman kada je on to rekao, ugledao sam u daljini ogromna stabla kako vijugaju uz rečno korito i prostrana zelena polja okolo i gotovo da sam se složio s njim. Onda, dok smo stajali opet na nekoj raskrsnici i počinjali su da se navlače oblaci, pozvao nas je jedan drugi kauboj, samo što je ovaj bio dvometraš i nosio je skroman omanji šešir, i raspitao se zna li ijedan od nas da vozi. Edi je, naravno, znao da vozi, i imao je dozvolu, a ja nisam. Kauboj je imao dvojica kola koja je trebalo da odveze nazad u Montanu. Žena mu je bila u Grand Ajlendu, pa je hteo da mu nas dvojica povezemo jedna kola do tamo, a odatle će ih preuzeti njegova žena. Otuda će skrenuti na sever i tu će biti kraj našeg putovanja s njim, ali to je značilo dobrih sto pedeset kilometara kroz Nebrasku pa smo,

naravno, brže-bolje prihvatili. Edi je vozio sam, a kauboj i ja smo išli za njim u drugim kolima, i samo što smo izašli iz grada kad je Edi iz čiste razdraganosti poterao mašinu sto trideset kilometara na sat.

„Vrag da me nosi, pa šta taj momak radi?!“, dreknuo je kauboj i jurnuo za njim. Sve zajedno je počelo da liči na trku. Na trenutak sam pomislio da Edi pokušava da kidne s kolima – i možda je i hteo, šta ga znam. Kauboj ga, međutim, nije puštao da umakne, sustigao ga je i legao na sirenu. Edi je usporio. Kauboj mu je svirnua da stane. „Vrag da te nosi, mladiću, u takvoj brzini guma ima sigurno da ti se izduva. Zar ne možeš malo sporije?“

„Ma nek me nosi đavo, nisam valjda stvarno vozio sto trideset?“, čudio se Edi. „Nisam ni primetio na ovako glatkom putu.“

„Samo ti malo uspori, pa da svi stignemo čitavi do Grand Ajlanda.“

„Nema brineš.“ Nastavili smo putovanje. Edi je malo popustio papučicu i verovatno mu se pomalo prispavalo. Tako smo prešli tih sto pedeset kilometara preko Nebraske prateći vijuganje reke Plat okružene zelenim poljima.

„U vreme Depresije“, pričao mi je kauboj, „uskakao sam u teretnjake bar jednom mesečno. Viđao si tada na stotine ljudi po teretnim vagonima i platformama, i nisu svi bili skitnice, bilo je svih vrsta sveta koji je ostao bez posla pa je išao od jednog mesta do drugog, i neki od njih i jesu samo nasumice lutali. Tako je bilo širom Zapada. Kočničari te nikad nisu kinjili. Ne znam kako je danas. U Nebraski čovek nema šta da traži. Sredinom tridesetih, znaš, ovde nije bilo ničega, samo ogroman oblak prašine dokle ti oko seže. Nije moglo da se diše. Po zemlji se sve crnelo. Živeo sam tad ovde. Što se mene tiče, Nebrasku slobodno mogu da vrate

Indijancima. Mrzim ovo vražje mesto više nego ijedno na svetu. Sad živim u Montani, u Misuli. Dođi neki put tamo da vidiš šta je Božja zemlja.“ Kasnije sam zaspao, kad se on umorio od priče – pričao je zanimljivo.

Usput smo zastali da nešto pregrizemo. Kauboj je otišao da zakrpi rezervnu gumu, a Edi i ja smo seli u nekakvu improvizovanu domaću gostioničicu. Začuo sam gromoglasan smeh, najgromoglasniji na svetu, i eto ti gde ulazi jedan rovašeni vremešni nebraskanski farmer s čitavom bandom drugih momaka; njegova gruba vika čula se preko čitave ravnice, preko svih ravnica na čitavom sivom svetu tog dana. Svi ostali su grohotali s njim. Njega baš ništa pod nebom nije brinulo, a svakoga je visoko uvažavao. Rekao sam sebi: hej, slušaj kako se taj čovek smeje. Eto to je Zapad, ja sam sad na Zapadu. Bučno je upao u gostionicu dozivajući gostioničarku po imenu, a gostioničarka je pravila najslađu pitu od višanja u čitavoj Nebraski, jeo sam tu njenu pitu, s divovskom kuglom sladoleda odozgo. „Daj, snajka, spremaj mi brže nešto pod zub dok nisam počeo da jedem sebe nepečenog ili napravio neku drugu budalaštinu.“ Sručio se na stolicu za jednim stolom, grmeći ha ha ha ha. „Dodaj nek bude i pasulja unutra.“ Pored mene je tu sedeo sam duh Zapada. Želeo sam da znam čitav njegov prosti, sirovi život i šta li je, bogamu, radio svih tih godina osim što se smejaio i dizao galamu. Eh, ti, rekao sam svojoj duši, a onda se vratio kauboj, pa smo nastavili do Grand Ajlenda.

Tamo smo stigli za tren oka. Kauboj je otišao po svoju ženu, pa zatim u susret sudbini koja ga je čekala, a Edi i ja smo opet izašli na put. Povezla su nas dva mlada momka – klinci u farmerkama, u nekoj sklepanoj krtinji – i posle nas ostavili nasred pustopoljine, na kišici koja je sipila. Zatim nas je jedan starac koji ni reč nije progovarao – sam bog

zna zašto nas je uopšte povezao – dobacio do Šeltona. Tu je Edi izgubljeno stajao nasred puta dok je jedna grupa niskih zdepastih Indijanaca Omaha koji nisu imali kuda da idu ni šta da rade buljila u njega. S druge strane puta bile su željezničke šine i vodotoranj na kome je pisalo ŠELTON. „Đavo me odneo“, zapanjeno je rekao Edi, „bio sam već u ovom gradu. Davno je bilo, za vreme rata, noću, kasno, kad su svi spavali. Izašao sam na peron da zapalim jednu, bili smo usred nedodije, mračno kao u paklu, a kad sam podigao pogled, video sam da na vodotornju piše Šelton. Išli smo ka Pacifiku, svi su hrkali, svi ti dripci spavaju kao zaklani, a i stajali smo samo nekoliko minuta, valjda su nam dopunjavali gorivo, šta li, pa smo nastavili. Ma đavo da me nosi, isti ovaj Šelton! Sve od tada mrzim ovo mesto!“ Našli smo se nasukani tu u Šeltonu. Kao i u Devenportu u Ajovi, nekako su sva kola koja su nailazila bila farmerska, i s vremena na vreme poneka turistička, što je još gore, za volanom starac, a njegova žena upire prstom u neki turistički prizor ili se zadubila u kartu, ili sedi zavaljena i u sve gleda sumnjičavo.

Kišica se pojačala, a Ediju je postalo hladno; bio je slabo obučen. Izvadio sam iz torbe kariranu vunenu košulju i dao mu da obuče. Bilo mu je malo toplije. Ja sam se prehladio. Kupio sam pastile za grlo u jednoj nakrivljenoj indijanskoj radnjici. Navratio sam i u poštu, smeštenu u jedan sobičak dva sa dva, i poslao tetki razglednicu za peni. Onda smo se vratili na sivi put. Opet nam je tu pred nosom pisalo „Šelton“ na onom vodotornju. Rokajlendski brzi protutnjao je pored nas. Videli smo kako promiču lica putnika u vagonima prve klase, zamućena od brzine. Voz je uz zvižduk othujao preko ravnice, tamo kuda su stremile naše želje. Kiša je padala sve jače.

Visok suv tip s omanjim kaubojskim šeširom stao je kolima na suprotnoj strani puta pa prešao do nas; ličio je na šerifa. Nas dvojica smo u potaji spremili svaki svoju priču. Tip nam je prilazio bez žurbe. „Vi momci idete nekuda ili prosto idete?“ Nismo shvatili njegovo pitanje, a bilo je to vraški dobro pitanje.

„Zašto?“, pitali smo.

„Imam jedan mali zabavni park postavljen nekoliko kilometara dalje na putu i trebaju mi momci voljni da rade i zarade koju paru. Imam dozvolu za rulet i drvene prstenove – znate one koje nabacuješ na lutke i isprobaš sreću. Ako hoćete da radite kod mene, momci, dobijate trideset posto od zarade.“

„Stan i hrana?“

„Krevet možete da dobijete, ništa hrana. Moraćete da jedete u gradu. Putovaćemo pomalo.“ Razmišljali smo o tom. „Prilika je dobra“, rekao je on i strpljivo čekao da odlučimo. Osećali smo se glupo i nismo znali šta da kažemo, ali što se mene tiče, uopšte nisam želeo da se vezujem ni sa kakvim putujućim vašarom. Meni se vraški žurilo da stignem do moje bande u Denveru.

Rekao sam: „Ne znam, ja putujem što brže mogu, mislim da za to nemam vremena.“ Edi je rekao isto, pa nam je starac mahnuo, ležerno se odšetao do svog auta i otišao. Na tome se završilo. Neko vreme smo se smejali smišljajući kako li bi to izgledalo. Meni su se prikazivale mračne prašnjave noći nad ravnica i lica Nebraskanaca koji su došli porodično, s rumenom dečicom koja u sve zadivljeno zijaju, i znao sam da bih se osećao kao sam satana kad bih ih varao jeftinim vašarskim trikovima. I panoramski točak koji se okreće kroz ravničarsku noć i, Bože svemogućí, tužna muzika s vrteške,